

ฉลากยำนารู้ คู่ให้ตีก่อนซื้อ

ภญ.ฐนิตา ทวีธรรมเจริญ

ฝ่ายเภสัชกรรม

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

สาระนั้นรู้เกี่ยวกับการอ่านฉลากยา และวิธีการรับประทานยา เป็นสิ่งที่เราหลาย ๆ คนอาจลืมนึกถึงแต่ไม่เป็นไรคะวันนี้เรามาทำความรู้จักกับฉลากยากันดีกว่า เพราะในปัจจุบันแม้วิทยาการทางการแพทย์จะเจริญก้าวหน้าไปมากและมีจำนวนแพทย์เพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อถึงยามเจ็บไข้ ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังคงช่วยเหลือตนเองโดยการซื้อยาจากร้านขายยารับประทานก่อนในเบื้องต้น ทั้งนี้ในการใช้ยาทุกครั้งสิ่งที่สำคัญคือ ต้องใช้ให้ถูกต้อง และสิ่งที่จะทำให้เราใช้ยาได้อย่างถูกต้อง ก็คือการอ่านฉลากและเอกสารกำกับยา เพราะจะทำให้รู้ว่า เป็นยาอะไร ใช้อย่างไร มีสรรพคุณอะไรและมีคำเตือนอย่างไรบ้างเพื่อความปลอดภัยในการใช้ยาดังจะได้กล่าวต่อไป

การอ่านฉลากยาและเอกสารกำกับยา

ตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ กำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตผลิตยาแผนปัจจุบันต้องจัดให้มีฉลากตามที่ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้ โดยจะต้องปิดไว้ที่ภาชนะและหีบห่อบรรจุยาหรือฉลากและเอกสารกำกับยา โดยแสดงรายละเอียดดังนี้

๑. ชื่อยา มีทั้งชื่อการค้า (หรือยี่ห้อซึ่งเป็นชื่อที่ทางบริษัทผู้ผลิตแต่ละบริษัทเป็นคนตั้งชื่อ) และชื่อสามัญทางยา โดยปกติแล้วประชาชนส่วนใหญ่มักจำชื่อการค้ากันซึ่งอาจเป็นเพราะความคุ้นเคยจากโฆษณาหรือเพราะตัวอักษรที่แสดงบนฉลากยาชื่อการค้าจะตัวโตกว่าชื่อสามัญ แต่เพื่อความปลอดภัยอยากเชิญชวนให้พวกเราจำชื่อสามัญทางยาจะดีกว่าเพราะเป็นการป้องกันการใช้ยาซ้ำซ้อนได้ และชื่อสามัญโดยปกติแล้วจะมีเพียงชื่อเดียวไม่ได้มีหลายชื่อเช่นชื่อการค้า

๒. เลขทะเบียนตำรับยา เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่ายานั้นได้ผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาแล้ว ว่ามีผลในการรักษาจริง และมักจะมีคำว่า Reg.No หรือเลขทะเบียนที่ หรือทะเบียนยา

ถ้าเป็นยาที่มีตัวยาออกฤทธิ์เพียงตัวเดียวจะมีการแสดงดังนี้

-๑A....กรณีที่เป็นยาผลิตในประเทศ

-๑B....กรณีที่เป็นยานำหรือสั่งเข้าจากต่างประเทศแล้วนำมาทำการแบ่งบรรจุในประเทศ

-๑C....กรณีที่เป็นยานำหรือสั่งมาจากต่างประเทศ ส่วนเลขที่แสดงต่อท้ายอักษรภาษาอังกฤษ คือ เลขลำดับที่ที่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนตำรับยา

และหับเลขท้ายของปี พ.ศ. ที่ได้ รับการขึ้นทะเบียน

เช่น ๑A ๑๒/๔๕, ๑B ๓/๔๕, ๑C ๓๐/๔๕ เป็นต้น

สำหรับตำรับยาที่มีตัวยาสำคัญตั้งแต่ ๒ ตัวขึ้นไป เลขทะเบียนตำรับยาจะขึ้นต้นด้วย ๒A.....,

๒B....., ๒C..... แล้วตามด้วยลำดับที่และเลขท้ายของปี พ.ศ. ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน

๓. ปริมาณหรือขนาดบรรจุของยา เช่น ยาน้ำจะแจ้งขนาดบรรจุว่าขวดนั้นบรรจุกี่ซีซี, ยาเม็ดจะต้องแจ้งขนาดบรรจุไว้ในฉลากด้วยว่า ยานี้บรรจุกี่เม็ด

๔. เลขที่ หรืออักษรแสดงครั้งที่ผลิตหรือวิเคราะห์ ซึ่งมักใช้คำย่อเป็นเช่น Lot No., Cont.No., Batch No. หรือ L, C, L/C, B/C แล้วตามด้วยเลขแสดงครั้งที่ผลิต เช่น Batch No. ๔๔๕ คือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตครั้งที่ ๔๔๕ ซึ่งปกติแล้วตัวเลขที่แสดงจะเป็นสิ่งที่แต่ละบริษัทจะกำหนดเพื่อเป็นความหมายที่สื่อให้กับเจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้ผลิตเอง เพื่อประโยชน์ในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ ในการผลิต เช่น เมื่อผลิตภัณฑ์มีปัญหาหากบอกเลขที่นี้จะทำให้สะดวกในการสืบค้นข้อมูลการผลิตต่อไป

๕. ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต ยาที่ผลิตในประเทศต้องมีชื่อผู้ผลิตจังหวัดที่ตั้งสถานที่ผลิตยาด้วย ในกรณีเป็นยาที่ผลิตในต่างประเทศ นำหรือสั่งเข้ามาต้องมีชื่อเมืองและประเทศที่ตั้งสถานที่ผลิตยา พร้อมทั้งชื่อของผู้นำเข้าหรือสั่งเข้ามา และจังหวัดที่ตั้งสถานที่นำเข้า/ส่งยานั้น ๆ

๖. วันเดือนปีที่ผลิตยา มักมีคำย่อภาษาอังกฤษ Mfd. หรือ Mfg date. เช่น Mfd. ๑๔/JAN/๐๖ (ผลิต ๑๔ ม.ค.๒๕๔๙) และสำหรับวันหมดอายุ มักมีคำย่อว่า Exp.Date หรือ Expiration Date หรือบางครั้งอาจเขียนเป็นภาษาไทยว่า ยาสิ้นอายุ เช่น Exp.Date ๑๔/JAN/๐๘ (หมดอายุ ๑๔ ม.ค.๒๕๕๑)

๗. คำว่า 'ยาอันตราย', 'ยาควบคุมพิเศษ', 'ยาใช้เฉพาะที่' หรือ 'ยาใช้ภายนอก' โดยส่วนมากจะแสดงด้วยอักษรสีแดง ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลว่ายาดังกล่าวมีระดับข้อควรระวังในการใช้ยามากน้อยแค่ไหน หรือควรใช้ยานี้ภายใต้การดูแลของแพทย์หรือเภสัชกร

๘. วิธีใช้ ซึ่งในบางครั้งอาจมีวิธีรับประทานหลายแบบแล้วแต่ภาวะของอาการหรือโรคที่เป็น หากมีข้อสงสัยควรปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกร

๙. ฤทธิ์ข้างเคียงของยา และคำเตือน ในเอกสารกำกับยาอาจจะระบุข้อควรระวังจากการใช้ยาเช่น รับประทานยานี้แล้วอาจทำให้ง่วงนอนไม่ควรใช้เครื่องจักรหรือขับขียานพาหนะ ยานี้จะระคายเคืองกระเพาะอาหาร ถ้ารับประทานขณะท้องว่างอาจจะทำให้เกิดแผลในกระเพาะอาหารได้ เป็นต้น

๑๐. ข้อมูลเกี่ยวกับการแพ้ยา เช่น อาจมีลมพิษคัน บวมเฉพาะที่ มีอาการปวดร้อน คลื่นไส้อาเจียน ปวดศีรษะ หรืออาจมีอาการรุนแรง เช่น แน่นหน้าอก หอบ แน่นในคอ เสียงแหบ ความดันต่ำ คล้ำซีพอร์ไม่ได้ ซึ่งแล้วแต่บุคคลที่แพ้และชนิดของยา อย่างไรก็ตามไม่ควรกลัวจนไม่กล้ารับประทานยาที่แพทย์สั่ง เพราะข้อมูลที่แสดงนั้นเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้แต่ไม่ใช่เกิดขึ้นทุกครั้งหรือทุกคนที่ใช้ยา

ถึงตอนนี้ทุกท่านคงจะทราบกันแล้วว่า ฉลากและเอกสารกำกับยานั้น มีความสำคัญอย่างไร และให้ประโยชน์กับเรามากน้อยแค่ไหน อย่าลืมนะคะ อ่านสัณนิทก่อนจะซื้อ ดูให้ดีก่อนจะใช้ เพื่อความปลอดภัยของตัวเอง